

UPROSTŘED SOUŽENÍ

K Hospodinu v soužení jsem volal, on mi odpověděl. (Ž 120:1)

Hlavní čtení: Žalm 120

ÚVOD: BIBLICKÝ OTLOUKÁNEK

Milí bratři, milé sestry,

také jste slyšeli, že ve Slovinsku jsou úžasné pláže? Tento stát má sice přístup k Jaderskému moři dlouhý pouhých 46 kilometrů, ale koupání je tam prý na mnoha místech přímo úchvatné. Já jsem tam nikdy nebyl. Jakožto správný český turista jsem víckrát navštívil Chorvatsko. Do Itálie také jezdí mnozí turisté, nejen za památkami, ale právě za mořem. Slovinsko je zkrátka takový přímořský otlokánek. Stát vložený mezi dva přeborníky, Itálii a Chorvatsko.

Právě přečtený Žalm 120 se Slovinsku podobá. Jeho první soused je Žalm 119. Téměř každý křesťan o ví, že to je nejdelší žalm ze všech. A téměř skoro každý z nás zná nazpaměť alespoň začátek jedné jeho věty:

- *Světlem pro mé nohy je tvé slovo, osvěcuje moji stezku. (Ž 119:105, ČEP)*

Jeho druhým sousedem je slavný Žalm 121, který často používáme v závěru bohoslužeb, při požehnání. Tento žalm je také jedním z nejčastěji citovaných biblických textů na pohřebních shromážděních.

- *Pozvedám své oči k horám: Odkud mi přijde pomoc? ² Pomoc mi přichází od Hospodina, on učinil nebesa i zemi. (Ž 121:1-2)*

A mezi tyto dva proslavené žalmy je vložený Žalm 120, o kterém pouze logicky předpokládáme, že existuje. Musí existovat! Vždyť mezi čísla 119 a 121 se musí nacházet číslo 120. Ale jen proto, že není známý a proslavený, bychom ho neměli podceňovat. Zvlášť v postním období nám má co nabídnout.

Tak především: Žalm 120 otevírá sbírku 15 žalmů, které nesou název *Poutní písně*. Písně poutníků. Písničky těch, kteří se ubírali do Jeruzaléma, do Chrámu. Rozsahem maličký zpěvníček, jehož úplně prvním slovem je jméno Hospodina. Tak začíná Ž 120:

- ***K Hospodinu v soužení jsem volal, on mi odpověděl.***

K Hospodinu... K Hospodinu jsou upřeny oči poutníků, když vycházejí ze svých domovů, aby se na konci své cesty postavili před jeho svatou tvář. Jako bychom popisovali celý náš život, že?

I. SOUŽENÍ, KAM SE PODÍVÁŠ

Na té životní pouti my lidé často procházíme soužením. A žalmista nás od začátku povzbuzuje, abychom uprostřed soužení volali k Hospodinu. Jen k němu. *Nikoho jiného o pomoc prosit nechci, i kdybych se měl načekat až hanba. Ostatní poutníci v životě možná volají k někomu jinému, spoléhají se na něco jiného a svěřují se někomu jinému. Nebo třeba vůbec nikoho o pomoc neprosí. Ale já volám. A volám k Hospodinu, k Bohu mých otců a matek. K Bohu, stvořiteli veškerenstva. K Bohu, vysvoboditeli mého lidu. K Bohu, dárci všeho dobrého. K Bohu, který se nám dal poznat skrze Mojžíše, proroky, a nakonec nejlépe skrze svého Syna Ježíše Krista. Od něj čekám zastání, pomoc, podporu, úlevu, útěchu.*

Bratři a sestry, tento žalm jsem v uplynulém týdnu promýšlel s dětmi v náboženství, jak ve Vrbee, tak v Javorníku. A byl jsem udivený. Představte si: Ony věděly, co to zastaralé a nepříliš často používané slovo *soužení* znamená. *To je trápení. To je něco, co mě ničí*, říkal jeden prvňáček. A ještě víc mě děti překvapily, když začaly jmenovat velice dlouhý seznam příkladů lidského soužení a trápení. Hlad, chudoba, zima, samota, nemoci všeho druhu, úrazy, špatné vztahy mezi lidmi, přírodní katastrofy, válka, smrt blízkého člověka, strach z budoucnosti, a nakonec i hřích.

Ano, to všechno může být obsaženo ve slově *soužení*. Historický původ tohoto hebrejského slova je zřejmě ve slovesu, které znamená *zabalit*. Přeneseně: *Sevrít, stisknout*. Vybaví se mi, jak jsme jako malí nesnášeli, když nás máma v horečkách balila do studeného prostěradla, ve kterém jsme se nemohli ani hnout. Nebo když jsem jako student po Praze jezdil přeplněnou městskou dopravou, tramvají či metrem. Ani dýchat se tam kolikrát nedalo. Prostor velice stísněný. Hlava na hlavě.

Tak nějak se cítí autor tohoto žalmu. Stísněný. Sevřený. Protože ho něco pevně stisklo, obalilo se kolem něj, sevřelo jej, ubralo mu prostor pro život. Nemůže se hýbat. Je paralyzovaný. Ale to ještě neznamená, že by v tom svém sevření nemohl volat o pomoc k Hospodinu.

Bratři a sestry, pro každého z nás mají slova jako *soužení* a *trápení* jinou náplň. Jsou to sklenice, kterým každý z nás dává jiný obsah. My víme, co to pro nás osobně znamená. Umíme si za tato obecná slova dosadit naše vlastní problémy. A smíme o nich mluvit s Hospodinem, naším Bohem. Co, mluvit... Smíme je Hospodinu vykřičet. A smíme věřit, že on nám odpoví. Nejen, že nás slyší. Ale že nám i odpoví!

Žalmista mluví opravdu velice obecně. Nedozevíme se třeba, za jak dlouho mu Bůh odpověděl. Ani jakým způsobem mu odpověděl. Z jeho slov jen slyšíme, že mu odpověděl. Že se nakonec projevil jako věrný a laskavý Bůh.

II. ZRÁDNÉ RTY A ZÁLUDNÝ JAZYK

A přece nás tento zpěvák trochu obeznámí se svými problémy. Se svou situací. S tím, co ho konkrétně trápí a svírá. Jsou to zrádné rty. Je to záludný jazyk.

- ² *Hospodine, vysvobod' mě od zrádných rtů, od záludného jazyka.*

On potřebuje ochranu před zrádnými rty. On žádá o vysvobození od záludného jazyka. Tedy v první řadě od druhých lidí, kteří se o něm nehezky vyjadřují. Od lidí, kteří ho svými slovy ničí, špiní, pomlouvají, shazují, možná i proklínají. Slova představují velice účinnou zbraň. Dokážou silně udeřit na jedince. Umí bořit, leptat, rozkládat, demoralizovat, připravovat o naději, okrádat o sebeúctu, o touhu žít dál. Proto nás Písmo tak často nabádá, abychom vážili svých slov. Abychom kontrolovali naši řeč. Abychom svůj jazyk nepoužívali jako zbraň hromadného ničení. Za celý Starý zákon vzpomeňme jen výroky z knihy Přísloví:

- *Někdo tlachá, jako by probodával mečem, kdežto jazyk moudrých hojí.* (Př 12:18)
- *Mírný jazyk je stromem života, kdežto pokřivený rozkládá ducha.* (Př 15:4)
- *V moci jazyka je život i smrt, kdo ho rád používá, nají se jeho plodů.* (Př 18:21)
- *Zrádný jazyk nenávidí ty, na které dotírá, úlisná ústa přivodí pád.* (Př 26:28)
- *Kdo skrývá nenávist za zrádné rty, i ten, kdo šíří pomluvy, je hlupák.* ¹⁹ *Mnohomluvnost nezůstává bez přestoupení, kdežto kdo krotí své rty, je prozíravý.* (Př 10:18-19)

Za Nový zákon nechme promluvit apoštoly Pavla a Jakuba:

- ¹³ *Hrob otevřený je jejich hrdlo, svým jazykem mluví jen lest, hadí jed skrývají ve rtech, ¹⁴ jejich ústa jsou samá kletba a hořkost.* (Ř 3:13-14)
- ⁸ *Ale nyní odhodte to všecko: zlobu, hněv, špatnost, rouhání, pomluvy z vašich úst.* ⁹ *Neobelhávejte jeden druhého...* (Ko 3:8-9)
- *Považte, jak malý oheň může zapálit veliký les!* ⁶ *I jazyk je oheň. Je to svět zla mezi našimi údy, poskvrňuje celé tělo a ničí celý náš život, sám podpalován pekelným plamenem.* ⁷ *Všechny druhy zvířat i ptáků, plazů i mořských živočichů mohou být a jsou kroceny člověkem,* ⁸ *ale jazyk neumí zkrotit nikdo z lidí. Je to zlo, které si nedá pokoj, plné smrtonosného jedu.* ⁹ *Jím chválíme Pána a Otce, jím však také proklínáme lidi, kteří byli stvořeni k Boží podobě.* (Jk 3:5-9)

A varovná slova Pána Ježíše jsem si ponechal na konec:

- ³⁶ *Pravím vám, že z každého planého slova, jež lidé promluví, budou skládat účty v den soudu.* ³⁷ *Neboť podle svých slov budeš ospravedlněn a podle svých slov odsouzen."* (Mt 12:36-37)

A my k těmto všem moudrým výrokům z Písma ochotně přitakáme. My jsme totiž jistě sami na sobě mnohokrát zažili rozkladnou sílu jazyka. Zdrtila nás pomluva od lidí, od kterých jsme to nečekali. Mrzela nás lež, která vyšla z úst milovaných. Pocuchala nás slova nedůvěry a odmítnutí. Zranily nás povýšené řeči, které nás ponižovaly. Vystrašila nás slova hrozby, řev, křik a vyhrožování.

Co nám v takových chvílích zbývá? Schoulit se do sebe. Uzavřít se před světem kolem nás. Naříkat jak raněné zvíře. A křičet v duchu nebo i nahlas k Hospodinu, našemu Bohu. Aby se nás zastal. Aby vyvrátil ty lži, které o nás kolují. Aby usvědčil pomlouvače z jejich hříchu. Aby zjednal spravedlnost a nápravu. Aby vyjevil pravdu. Aby nás Bůh podepřel, obklopil laskavými jedinci, abychom se z toho všeho nesložili. Aby nám dal ducha odvahy a trpělivosti. A navíc ducha lásky k našim bližním, kteří nám ublížili. Jen tak na okraj: České slovo *bližní* má stejný původ jako sloveso *ublížit, ubližovat*. Napadlo vás to někdy? Je to zvláštní, a přitom logické. Ti, kteří nám nejvíce dokážou ublížit, nejsou vzdálení lidé, ale právě naši blízcí, naši bližní. A když míra přeteče, někdy dokonce voláme k Hospodinu, aby potrestal ty, kteří svůj jazyk užívají jako malorážku. To dělá i žalmista:

- ³ *Co ti patří, co tě stihne, záludný jazyku?* ⁴ *Ostré šípy bohatýra, žhoucí kručinkové uhle.*

Tedy Boží soud, Boží hněv: To ti patří, záludný jazyku. To ti Bůh dá a ještě přidá, doslova přeloženo.

III. NEJSME JEN OBĚTI

Je to vlastně přirozené... Každý z nás tíhne k tomu, že sebe sama vidí jako oběť škaredých slovních útoků, lží a pomluv, slovní agrese. Jenže když si s tímto žalmem dáme trochu práce, když nad ním budeme chvíli meditovat, ukáže nám, že je dvojsečný. Ano, jistě platí, že jsme často oběti. Jenže my ho dnes smíme, ba dokonce musíme číst i jinak. Z druhé strany. Co když žalmista nemluví o zrádných rtech a o záludném jazyku těch druhých, jeho bližních? Co když mluví o svých vlastních rtech? O svém vlastním jazyku?

Co když ten zpěvák není jen obět'? Co když se on sám provinil? Co když mu právě došlo, že svůj jazyk nedržel na uzdě a způsobil druhým lidem škody na duši? Rány, které se jen tak nezacelí? Jizvy, které jen tak nezmezí? Co když to byl on sám, kdo druhé lidi pomlouval, lhal jim do očí, na své milované bezdůvodně křičel a zastráhal je? Co když své blízké ponižoval, vysmíval se jim a znevažoval je?

- ² ***Hospodine, vysvobod' mě od (mých) zrádných rtů, od (mého) záludného jazyka. ³ Co ti patří, co tě stihne, (můj) záludný jazyku? ⁴ Ostré šipy bohatýra, žhoucí kručinkové uhle.***

Jinými slovy: *Bože, já se nesnáším za to, co jsem řekl. Já se stydím za to, co mi vylezlo z té mojí nevymáchané huby. Strašně mě mrzí, že jsem svým blízkým ubližoval svými řečmi. Zasloužil bych pár facek, přímo od tebe, Hospodine. Nebo možná i od těch, kteří mi teď nemůžou přijít na jméno. Soužím se, trápím se. A za své trápení si můžu já sám. Protože to já jsem druhé lidi zraňoval. Odpověz mi, Hospodine. Pomoz mi střežit můj jazyk, abych svým bližním už neubližoval.*

Žalmista naříká nad svým údělem ještě takto:

- ⁵ ***Běda mi, musím dlít jako host v Mešeku, pobývat při stanech Kédarců!***

Je to báseň, nezapomeňme. Proto slova *Mešek* a *Kédar* smíme vnímat obrazně. *Mešek* znamená „táhnout se, trvat dlouho“. Žalmista tedy podle svých slov bydlí v „Dlouhé Lhotě“. A *Kédar* znamená „zármutek“. Přeneseně „Plačkov“. Nebo „Smutnou dolinu“. Co tedy říká? *Hospodine, já se cítím jako host v Dlouhé Lhotě. Na samém okraji Dlouhé Lhoty. Protože lidé, kteří mě dřív milovali, se mi nyní zaslouženě vyhýbají a strani se mě. Mají ke mně najednou daleko, jako k nějakému cizinci. A z toho je mi smutno. Jako bych bydlel v Plačkově, nebo ve Smutné dolině. A když se snažím svá provinění napravit, oni to nepřijímají. Nechtějí se se mnou smířit. Nechtějí se udobřit.*

- ⁷ ***Promluví-li o pokoji, oni odpovědí válkou.***

Ano, všechno jsem to pokazil. Zavínil jsem si to sám. A nevím, jak z toho ven. Ale ty jistě víš. Ty jistě budeš pracovat na uzdravení vztahů mezi mnou a těmi, které jsem urazil, zesměšnil, seřval a zranil. Ty jistě budeš pracovat na očistění mého nitra, z kterého zatím vycházely jen samé splašky. Možná to bude trvat. Ale já k tobě volám a prosím tě, Bože, abys začal jednat. Abys mi odpověděl. Amen.